

După 90 de ani:

Bănăţeanul Stefan Jäger prezentat în context european de către un cărpinişan la Düsseldorf

În cadrul frecventelor și specificelor manifestări româno-germane din Nordrhein-Westfale, ce au loc la Fundația Gerhart Hauptmann-Haus, director Dr. Walter Engel – la 31.03.2000 s-a desfășurat o reușită seară de contemplare a picturilor și pictorilor europeni, dimensiune la care a fost măsurată și prestigioasa creație a bănăţeanului Stefan Jäger, prea puțin cunoscut și de aceea nici recunoscut ca atare de către publicul interesat de aici.

Corifeu al relațiilor culturale româno-germane, maestrul Janos Faludi din Essen, președinte al Secției române a Grupării pentru relații culturale ale germanilor autohtoni cu străinii stabiliți în Germania, l-a prezentat pe inginerul constructor Norbert Schmidt, originar din Cărpiniș, în prezent arhitect la Domul de la Dortmund, în vederea susținerii temei: "Stefan Jäger văzut prin diapozitive și comentat în context cu curentele stilistice ale vremii sale", temă ce este rođ al unei îndelungate și pasionate activități de investigare-documentare privind interferența culturii europene pe străvechile meleaguri bănăţene precum și reversul acesteia în sens invers – ce a primit în patrimoniul său Europa din partea Banatului și a României în general.

Atât interesantele date biografice, dar mai ales diapozitivile asamblate în deplină cunoștință de cauză au permis comparații convingătoare cu privire la valoarea creației lui Stefan Jäger, considerat de unii doar ca un "biet provincial", totuși, prin demonstrația făcută, un "egal inter pares", pornind de la impresionismul lui C. Monet,

care la Paris, în 1874, prin "Soleil Levant" a inaugurat această epocă de creație, la care au aderat E. Manet, E. Degas, C. Pissaro și A. Renoir din Franța, precum și Max Liebermann (1847-1935) – inițiatorul "Berliner Sezession" la care au aderat Max Slevogt (1868-1932) și Levis Corinth (1858-1925) din Germania.

Influențe au avut asupra lui Jäger și expresioniștii, curent din 1905/1906, ca reacție la naturalism și impresionism – prin grupajul german "Brücke" și "Blauer Reiter" – printre autori numărându-se O. Kokoșchka, P. Modersohn-Becker, E. Nolde și M. Beckmann.

Născut la 28.5.1877 (acum 123 de ani) la Cenei, și atunci o enclavă multietnică, Stefan Jäger urmează între 1889-1893, la Timișoara, cursurile școlii comerciale particulare a lui Franz Wiesner, între 1893-95 cursurile liceale la Szeged, unde profesorul de desen Obendorfer îi descoperă talentul și-l îndrumă la Budapesta pentru a urma, între 1893-99, cursurile școlii pentru dascăli de desen și pictură, ca apoi să devină "ucenic" la maeștrii penelului și șevaletului E. Balló și E. Szekely. Potrivit concepției artistice a vremii întreprinde apoi o călătorie documentară la izvoarele artei murale și monumentale prin Austria, Germania și Italia.

Reîntors la Cenei în 1901, anul decesului tatălui său Franz Jäger (frizer și sanitar comunal), revine în 1902 la Budapesta ca

(continuare în pag. 2)

Rudolf POLEDNA

După 90 de ani:

Bănăţeanul Stefan Jäger prezentat în context european de către un cărpinişan la Düsseldorf

(continuare din pag. 1)

liber profesionist şi colaborator cu firma Almasi, căreia la comandă îi furnizează picturi cu peisaje, idile şi decoraţii pentru interioare.

În 1906, comuna Cărpiniş, prin mentorul ei Adam Röser, pentru a pregăti şi sub aspect etnografic "Marea expoziţie agricolă şi artizanală" ce va avea loc la 15.05.1910, îl însărcinează pe pictor cu realizarea unei opere monumentale cu tema "Imigrarea şvabilor în Banat" (realizată la dimensiunea de 5,1 x 1,45 m) cu care devine arhi(re)cunoscut.

Pentru a realiza acest triptihon (o unitate cu trei componente: călătoria – odihna – sosirea/preluarea caselor de către colonişti) Jäger întreprinde o nouă călătorie documentară în Germania de Sud, regiunea de obârşie a celor mai mulţi dintre coloniştii şvabi (Stuttgart, Ulm, Nürnberg), întocmind numeroase schiţe privind portul popular, interioare ale caselor, obiecte de uz casnic, gospodăresc, artizanal – pe care le va utiliza la realizarea compoziţiei ce l-a făcut ilustru.

La întrebarea "în ce curent al artei plastice poate fi încadrată opera sa", răspunsul este dificil de dat. Fără a absolutiza teoria reflectării în artă, desigur ajungi lesne la strânsa legătură a creaţiei sale cu mediul său înconjurător şi la observarea influenţei economico-sociale a acelor pături de populaţie care i-au solicitat picturi, ca izvoare ale mijloacelor sale exclusive şi decisive de subzistenţă.

Stabilit la Jimbolia încă din 1910, împreună cu mama sa Magdalena Jäger (1855-1927) nu a posedat nici o avere imobiliară şi nici conturi bancare îndestulătoare.

Nici marea expoziţie de la Zrenjaninul de azi (reşedinţa de judeţ Torontal de atunci, Becicherecul Mare) din 1923 nu i-a fost favorabilă din punct de vedere financiar.

După 10.04.1924, alipirea Jimboliei la regatul României – lărgind perspectiva spre Timişoara şi zona înconjurătoare cu numeroasele ei aşezări locuite de şvabi, face ca între 1930-1940 grijile sale pentru traiul cotidian să nu-i mai fie copleşitoare. Totuşi refuză tacit colaborarea cu Grupul Etnic German, fără a deveni apologet al tendinţelor vremii, ci dimpotrivă un modest contemplator al bogăţiilor şi frumuseţilor fiecărui anotimp ce se succede în Câmpia Bănăţeană. De la

atributul "Etnograf al colonizării" ajunge la calificativul de "documentarist al convieţuirii" atât în perioada apogeei economice – prin exproprierea, cooperativizarea forţată, deportare etc. – teme ce îşi găsesc reflectarea în unele (puţinele) sale lucrări. Ateismului propagat de exponenţii Grupului Etnic, îi opune picturi cu Kirchweih-ul (sfinţirea bisericii şi sărbătorirea anuală a datei acesteia), senine portrete cu codane frumoase în port popular în loc de coloane în uniforme, dans în jurul butoiului – în loc de exerciţii premilitare etc.

Poate o posteritate, ce se închină operei sale, să aline suferinţele suportate de pictor în timpul vieţii, nu atât pentru faptul de a fi încercat să combată legenda aducerii de borfaşi şi alţi condamnaţi cu forţa şi nu de colonişti voluntari, ci datorită sărăciei sale materiale şi lipsei de consideraţie de care a avut parte în ciuda sufletului său blând.

Triptihonul a fost începutul demonstraţiei sale pentru continuitatea tradiţiei creştine a populaţiei şvabeşti din Banat adusă aici de pe meleagurile dunărene-europene din Alsacia-Lorena, Luxemburg, Sauerland, Ținuturile Baden-Württemberg, pe cât de eterogene ca provenienţă, pe atât de omogene prin organizare comunală, bisericească şi economico-socială.

Mihail Lorenz, zugrav, prin pictarea de motive jăgeriene pe coridoarele caselor şvabeşti, Karl Hans-Gross, profesor de biologie, prin editarea unei monografii cu reproduceri, Franz König, învăţător, prin numeroasele sale acuarele ce reprezintă motive jăgeriene, Dr. Peter Pink, medic la Comloşu Mic, prin întocmirea scenariului la un film documentar Stefan Jäger, predat studioului Alexandru Sahia şi prof. Hans Schulz, custode al Casei memoriale, sunt numai câţiva dintre admiratorii pictorului Stefan Jäger, care şi postum i-au adus omagiul lor.

Corneliu Baba – prin "Odihnă pe câmp" (1954) sau "Țărani" (1958) au fost aproape de sufletul chinuit al lui Stefan Jäger, care, în 1957, prin Ordinul Muncii clasa a II-a – a primit şi o mică pensie pentru a putea păstra obiceiul său străvechi, de a frecventa Restaurantul 3 (azi din nou "daci") şi a se simţi "citadin" şi nu un oarecare "măzgălit de vopsele".